

Žemaitė. „Marti“. Pagal K. Umbraso ir G. Lazdyno straipsnius.

Užduotis. Pagrįsdami pateiktą teorinę dalį, vietoje taškelių įrašykite tikslią citatą iš apsakymo

Žemaitė apsakyme „Marti“ nagrinėja „laimės nutekėjimo“ problemą, nuo pirmų eilučių darosi aišku, kad tiek Driežas, iš vienos pusės, tiek Vingis, iš kitos pusės, ruošia abiems šeimoms nemalonų sandėrį, kuris vaikų laimės sąskaita padeda išspręsti dėl turtinių ir paprotinių santykių kylančias problemas.

Senio Vingio žodžiai pristato jo šeimos socialinę ir ekonominę padėtį bei būsimų sūnaus vedybų priežastis:.....

Darosi aišku, kad senis Vingis renkasi Katrę, nes nieko kito jam nebelieka veikti – toks sūnus, kaip Jonas, „vedybų rinkoje yra pati prasčiausia prekė“, kurios gali niekas ir nepasigesti. Išmainyti ją galima tik į tokią pat prastą prekę:.....

Vingiai puikiai supranta, kad kitos tokios galimybės gali ir nebesulaukti, o ūkį reikia nedelsiant traukti iš skolų duobės.

Katrės tėvas Driežas irgi nebeturėjo kito pasirinkimo, nes dukrai jau metas tekėti, todėl ir jam nieko kito nebelieka, kaip tik ištekinti ją už prasčiausio visoje apylinkėje vaikino.

Nelaimingos Katrės dalios priežastys glūdi patriarchalinio kaimo gyvenimo būde, vedybų papročiuose, paneigiančiuose jausmus:.....

Vingių dialogas apsakymo pradžioje – nežmoniškų tarpusavio santykių įrodymas, tad aišku, į kokią šeimą patenka Katrė:.....

Abu tėvus pranoksta jų sūnus Jonas, su Jonu Žemaitė supažindina nupiešdama jo portretą:.....

Nei Katrė, nei Jonas patys nebuvo tiek subrendę, kad galėtų pasipriešinti per amžius susiklosčiusioms tradicijoms ir papročiams. Vestuvės įvyko, jau pirmąjį rytą vyro namuose pamatytas vaizdas, Vingių namų buities detalės, Katrei buvo labai iškalbingos:.....

Katrė pasijunta tarsi klaikioj dumblynėj, ją žeidžia atšiaurūs anytos žodžiai (.....), girta šešuro pagyros (.....), snaudžiantis per vestuves vyras (.....).

Katrės paveikslas – ryškus kontrastas Vingiams. Jų nuožmumui priešpastatomos šviesios žmogiškos Katrės savybės: švelnumas, gerumas, jautrumas. Ji stengiasi meile sušildyti ir savo naująją šeimą, nori sukurti jaukų gyvenimą, trokšta meilės:

Visi Katrės išgyvenimai jausminio pobūdžio, jos skausmas išsilieja graudžiais monologais, primenančiais raudas:.....

Katrė – veiklos žmogus, darbštumo pavyzdys. Darbe sušvyti jos asmenybė:.....

Katrei įgimtas darnos, tvarkos siekimas ir aktyvumas neleidžia susitaikyti su Vingių apsileidimu ir tinginyse, bet, pančiojama tradicijų, ji įsivelia į konfliktą, tik didinantį jos gyvenimo tragiškumą:.....

Ir kai Žemaitė, pasidavusi emocijai, imasi tapyti Vingių portretus ar smerkia Joną bei tėvus Vingius, ji stumia į šalį realistines priemones, griebiasi karikatūros ir taip negailestingai sutirština spalvas. Rašytojos šališkumas smarkiai paveikia ir skaitytojo vertinimą. Skaitytojas turėtų suprasti, kad meninė logika yra kitokia, o vertė meniniame pasaulyje ir kasdieniniame gyvenime dažnai visiškai nesutampa. Jis turėtų nešališkai vertinti visus personažus taip, kaip gydytojas vertina ligonius. Negatyvieji personažai dažniausiai būna dar svarbesni ir meniškai vertingesni, nes būtent jie padeda atskleisti gilesnes būties paslaptis ir kasdienio elgesio principus. Žemaitė gerokai giliau nei kiti XIX a. pabaigos-XX a. pradžios lietuvių rašytojai perprato šeimos gyvenimo dėsningumus, bet laimingos šeimos formulės ir ji neišrado, jos personažai taip ir nesuderino nusistovėjusių gyvenimo dėsnių su laimės siekiančia žmogaus prigimtimi.